Revision af EU's dyrevelfærdslovgivning på bedriften - Bilag til Grivitas besvarelse af EU-Kommissionens høring

1. Indledning

Grivita er en mindre, uafhængig dansk NGO, der arbejder for forbedringer af dyrevelfærd for grise. Vi mener, at grise skal behandles med respekt, have mulighed for at udleve deres naturlige adfærd og beskyttes mod unødig stress, smerte og angst.

Revisionen af EU's dyrevelfærdslovgivning på bedriften er efter vores opfattelse en historisk mulighed for at rette op på en række strukturelle problemer i svineproduktionen. Disse problemer er veldokumenterede i videnskabelige publikationer, EFSA's udtalelser samt i nationale myndighedsrapporter, herunder fra Det Dyreetiske Råd, og er bredt belyst i den offentlige debat.

Nedenfor præsenterer vi Grivitas hovedsynspunkter om modernisering af lovgivningen. For hvert element beskriver vi kort de centrale problemer i den nuværende regulering og efterfølgende, hvad vi anbefaler, at EU fastsætter som fælles minimumsstandarder.

2. Grivitas hovedsynspunkter om modernisering af lovgivningen om dyrevelfærd på bedriften

2.1 Udfasning af fiksering af søer og gylte – og gennemførelse af End the Cage Age

Problemet i dag

Et meget stort antal søer i EU tilbringer store dele af deres liv i drægtighedsbokse og faringsbokse, hvor de ikke kan vende sig, ikke kan bygge rede og kun i begrænset omfang kan have fysisk kontakt med deres pattegrise.

EFSA's videnskabelige udtalelser om søers velfærd og redebygningsadfærd samt nationale udtalelser – herunder Det Dyreetiske Råd i Danmark – dokumenterer, at disse systemer medfører alvorlige velfærdsproblemer. Søerne forhindres i centrale adfærdsbehov (redebygning, bevægelse, moderadfærd), udsættes for skader og viser tydelige tegn på stress og stereotypier. Det Dyreetiske Råd har vurderet, at fiksering af farende søer ikke er acceptabel og næppe lever op til dyrevelfærdslovgivningens intentioner.

Det europæiske borgerinitiativ *End the Cage Age* har indsamlet knap 1,4 millioner underskrifter til udfasning af bure og bokse til bl.a. søer. Kommissionen har tilkendegivet, at den vil tage initiativ til at udfase bur-systemer, og Europa-Parlamentet har vedtaget en resolution, der støtter en udfasning.

Grivita anbefaler, at EU:

- fastslår, at faringsbokse og drægtighedsbokse er bur-systemer, som skal udfases i overensstemmelse med målsætningerne i *End the Cage Age*-initiativet,
- forbyder nyetablering af faringsbokse og drægtighedsbokse fra den dato, hvor ny lovgivning træder i kraft,
- kræver fuld udfasning af fiksering ved faring og diegivning i hele EU senest 2030,

- fastsætter, at faring og diegivning skal foregå i løsgående farestier med tilstrækkelig plads og egnet redebyggemateriale, og at pattegrisedødelighed primært skal forebygges gennem avl, staldindretning og management – ikke gennem fiksering,
- tydeliggør, at midlertidig, individuel fiksering af syge eller tilskadekomne dyr kun kan ske efter konkret veterinær vurdering og dokumentation og ikke må blive en skjult fortsættelse af rutinemæssig fiksering.

2.2 Avl, kuldstørrelser og pattegriseoverlevelse

Problemet i dag

Avlsarbejdet i den intensive svineproduktion har i mange år fokuseret stærkt på meget store kuld og høj produktivitet pr. so ofte på bekostning af soens kapacitet og pattegrisenes overlevelse.

En nyere rapport fra DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug, Aarhus Universitet, "Tiltag som kan forbedre pattegriseoverlevelsen", samt tidligere forskning viser bl.a., at:

- meget store kuld er forbundet med længere og mere komplicerede faringer,
- flere pattegrise fødes med lav fødselsvægt,
- forekomsten af dødfødte og svage grise øges,
- behovet for indgreb (bl.a. hjælp ved faring, ammesøer) stiger markant.

Danske produktivitetsdata viser en total pattegrisedødelighed på omkring 21–22 %, dvs. ved mere end hver femte pattegris dør, før den når fravænning. Lignende eller højere dødelighed ses i flere andre europæiske lande. Dette er ikke et naturgivent vilkår, men en direkte konsekvens af avlsmål og produktionssystemer.

Det Dyreetiske Råd har i sin udtalelse om svineproduktionen (2025) vurderet, at den nuværende avlspraksis med meget store kuld og høj dødelighed ikke er forenelig med dyrevelfærdslovens intentioner, og at avlsmålene skal ændres, så velfærd vægtes langt højere.

Grivita anbefaler, at EU

- fastlægger, at avlsmål i svineavlen skal omfatte dokumenterbare velfærdsparametre (fx pattegriseoverlevelse, sundhed og robusthed) og ikke kun produktionsparametre,
- forpligter avls- og sædvirksomheder til at definere avlsmål, der harmonerer med soens antal funktionelle patter (omkring 14), så der ikke systematisk selekteres for kuld, der overstiger soens biologiske kapacitet,
- understøtter udvikling og udbredelse af avlslinjer med færre, men større og mere vitale pattegrise frem for ekstrem kuldstørrelse,
- kobler adgang til relevante EU-støtteordninger og forskningsmidler til dokumenterede forbedringer i pattegrisedødelighed og sodødelighed.

2.3 Fravænning og brug af ammesøer

Problemet i dag

Brugen af ammesøer er primært en konsekvens af meget store kuld, men forekommer ofte sammen med tidlig fravænning i intensiv produktion.

I store dele af EU fravænnes pattegrise stadig meget tidligt – ofte tæt på den nuværende minimumsgrænse på 21 dage. De meget store kuld håndteres derudover ofte ved omfattende brug af ammesøer.

Brugen af ammesøer indebærer desuden, at søer fikseres i længere perioder end almindelige diegivende søer, idet systemet forudsætter forlænget fiksering for at håndtere meget store kuld, hvilket yderligere forværrer soens velfærd.

Den videnskabelige litteratur peger på, at både meget tidlig fravænning og intensiv brug af ammesøer kan være forbundet med:

- stress og mave-tarmproblemer hos smågrise,
- øget medicin- og antibiotikaforbrug,
- øget belastning af søerne (flere diegivnings- og drægtighedscyklusser, kort restitutionstid),
- komplekse managementsystemer, der øger risikoen for fejl og svigt.

Grivita anbefaler, at EU

- hæver den lovbestemte minimumsalder for fravænning til mindst 5 uger i hele EU,
- formulerer et langsigtet mål om fravænning tidligst ved 7 uger,
- gradvist udfaser brugen af ammesøer som strukturel standardløsning for store kuld; ammesøer bør kun anvendes i særlige, begrundede enkelttilfælde,
- kræver, at fravænning vurderes ud fra både alder, vægt, helbred og robusthed hos smågrisene – ikke alene kalendertid – og at dette afspejles i både lovtekst og kontrolvejledninger.

2.4 Plads, halm, rodemateriale og adgang til udearealer

Problemet i dag

Grise har brug for:

- tilstrækkelig plads til at kunne ligge i fuld sideleje, rejse sig og vende sig uden at træde på artsfæller,
- et funktionelt skel mellem hvile-, aktivitets- og gødningsområder,
- halm eller andet naturligt, manipulerbart materiale til rodning, undersøgende adfærd og – for søer – redebygning,
- mulighed for at regulere kropstemperaturen – fx ved at søge skygge, vælge et køligere leje eller søle sig.

Disse behov er veldokumenterede i etologiske studier og i EFSA's videnskabelige vurderinger af svinevelfærd. I den nuværende EU-lovgivning er grisens fysiske og adfærdsmæssige behov imidlertid kun delvist afspejlet. Blandt andet gælder:

- Slagtegrise på 85–110 kg kan lovligt holdes med kun 0,65 m² pr. dyr, som er EU's nuværende minimumskrav. Det giver i praksis ikke alle dyr mulighed for samtidig at ligge i fuld sideleje på et tørt og komfortabelt underlag.
- Kravet om rodemateriale er formuleret bredt og uden mængde- eller kvalitetskrav, hvilket i praksis betyder, at materialer med begrænset velfærdseffekt (fx hård plast eller korte kæder) ofte godkendes som "miljøberigelse".

- Der er ingen generel EU-retlig pligt til at give konventionelle svin adgang til udearealer eller løbegårde. Kun økologiske svin er via særskilte EU-regler sikret udendørsarealer og særlige minimumskrav til areal både inde og ude.

EFSA har i nyere udtalelser vurderet at

- de gældende arealkrav ikke sikrer, at alle grise samtidigt kan ligge i fuld sideleje på et behageligt underlag,
- de nuværende krav til miljøberigelse er for generelle og upræcise til at sikre, at grisene faktisk får dækket deres behov for rodning og undersøgelse,
- mangel på meningsfuldt rodemateriale og for lidt plads bidrager væsentligt til halebid, aggression, kedsomhed og stress,
- grise i intensive systemer ofte ikke har tilstrækkelige muligheder for at regulere kropstemperaturen, især ved høje temperaturer, hvilket øger risikoen for varmebelastning.

EFSA anbefaler derfor, at både pladsforhold og krav til rodemateriale opgraderes og præciseres, og at lovgivningen i højere grad tager udgangspunkt i grisenes naturlige adfærd og behov.

Grivitas synspunkter og anbefalinger til EU

På grundlag af EFSA's vurderinger og erfaringer fra Danmark finder Grivita, at de nuværende EU-minimumsstandarder for plads, rodemateriale og adgang til udearealer ikke giver et tilstrækkeligt beskyttelsesniveau for svin i intensiv produktion.

Grivita anbefaler, at EU:

1. Hæver minimumsarealerne for alle kategorier af svin

EU bør fastsætte nye minimumsarealer, der som minimum sikrer, at alle grise i en gruppe samtidig kan ligge i fuld sideleje på et tørt og komfortabelt underlag. Arealkravene bør tydeligt tage højde for:

- dyrenes størrelse og vægt,
- behovet for at kunne bevæge sig, vende sig og undgå konstante sammenstød med artsfæller,
- muligheden for et funktionelt skel mellem hvile-, aktivitets- og gødningsområder.

2. Præciserer kravene til halm og andet rodemateriale

EU bør gå fra meget åbne formuleringer til mere konkrete minimumskrav, der sikrer:

- at alle grise har reel og daglig adgang til naturlige, manipulerbare materialer (fx halm, hø, træ, jord/tørv) i en mængde og kvalitet, der muliggør vedvarende rodning, undersøgelse og – for søer – redebygning,
- at simple, hårde genstande (fx kæder uden materiale, hård plast) ikke alene kan opfylde kravet til miljøberigelse.

3. Styrker de funktionelle krav til staldmiljøet

Ud over mere plads bør EU tydeligere kræve, at staldindretning og gulvtyper muliggør:

- et tørt, blødt og sammenhængende hvileområde,
- et særskilt gødningsområde,
- temperatur- og klimaforhold, der reducerer risikoen for varmebelastning, herunder adgang til køligere leje eller andre kølende tiltag i varme perioder.

4. Indleder en gradvis omstilling mod udearealer eller løbegårde

EU bør påbegynde en langsigtet omstilling, hvor:

- nye staldanlæg gradvist forpligtes til at indrette udearealer eller udeareal-lignende løbegårde,
- omstillingen indledes med søer og slagtegrise,
- kravet fastsættes som en minimumsstandard på EU-niveau, mens medlemsstaterne fastlægger de konkrete løsninger og eventuelt går videre.

Omstillingen bør kobles til tydelige krav om smitteforebyggelse og biosikkerhed, så hensyn til dyresundhed og dyrevelfærd går hånd i hånd. Overgangsordninger for eksisterende anlæg kan sikre praktisk og økonomisk gennemførlighed, samtidig med at nye anlæg fra starten indrettes i overensstemmelse med de skærpede krav.

2.5 Halekupering og forebyggelse af halebid

Problemet i dag

EU's svinedirektiv forbyder rutinemæssig halekupering og kræver, at andre tiltag – herunder forbedring af miljø, plads, klima, rodemateriale og management – afprøves først, hvis der forekommer halebid. Alligevel viser praksis, at

- halen fortsat rutinemæssigt kuperes på et stort flertal af slagtegrise i mange medlemslande, herunder i Danmark,
- årsagerne til halebid – utilstrækkeligt miljø, for lidt plads, mangel på egnet rodemateriale og utilstrækkeligt management – ofte ikke adresseres systematisk og tilstrækkeligt.

EFSA har gentagne ganget fastslået, at halekupering som rutine strider mod god dyrevelfærd og ikke løser de underliggende årsager til halebid. Erfaringer fra både forskning og praksis viser, at halebid kan reduceres til et lavt niveau uden halekupering, når grisenes behov for plads, rodemateriale, godt staldklima og stabil ledelse imødekommes.

Grivita anbefaler, at EU

- gentager og skærper forbuddet mod rutinemæssig halekupering og kræver, at enhver kupering skal være konkret begrundet og dokumenteret, herunder at relevante tiltag vedrørende miljø, plads, rodemateriale, sundhed og management er afprøvet uden tilstrækkelig effekt,
- gør halebid, halelængde og relaterede skader til centrale dyrebaserede indikatorer i kontrolsystemet – både ved tilsyn og kontrol i stalden og i forbindelse med kødkontrol ved slagtning – så problemer med halebid og halekupering systematisk registreres og indgår i vurderingen af besætningens velfærd,
- forpligter besætninger med gentagne halebidsproblemer til at udarbejde og gennemføre handlingsplaner, som konkret adresserer plads, miljø, rodemateriale, belægningsgrad, foderstrategi, sundhed og klima, og hvor effekten af tiltagene følges op ved efterfølgende kontrol og eventuelle sanktioner.

2.6 Aflivning – særligt af pattegrise

Problemet i dag

I EU anvendes fortsat aflivningsmetoder til pattegrise og andre svin, som ifølge EFSA og andre faglige institutioner indebærer risiko for unødig betydelig smerte og lidelse, især hvis de ikke udføres korrekt. Særligt manuel “blunt force”-aflivning (slag mod hård overflade) er identificeret som problematisk, da

metoden er stærkt afhængig af operatørens præcision og kraft og kan føre til alvorlige velfærdsproblemer ved fejludførelse.

EU's generelle regelsæt om aflivning (forordning 1099/2009) fastsætter principper om at minimere smerte, angst og lidelse ved bedøvelse og aflivning, men implementeringen i forhold til nødaflivning af pattegrise og svagfødte dyr er ujævn på tværs af landene, og nogle metoder, der er tilladt eller tolereres i praksis, lever ikke op til standard dyrevelfærd.

Grivita anbefaler, at EU

- forbyder manuel "blunt force"-aflivning som rutinemetode til pattegrise i hele EU, da metoden ikke lever op til moderne dyrevelfærdsstandarder og indebærer betydelig risiko for lidelse,
- kræver brug af dokumenterede humane aflivningsmetoder, herunder korrekt anvendt boltpistol, så der sikres en hurtig bevidstløshed og død,
- indfører krav om uddannelse og certificering af personale, der bedøver og afliver dyr, for at sikre korrekt anvendelse af metoderne og minimere risikoen for fejl,
- integrerer aflivningspraksis som et fast kontrolpunkt i både ordinær dyrevelfærdskontrol og audits, hvor fejl og forsømmelser registreres og, om nødvendigt, sanktioneres, for at styrke efterlevelsen af dyrevelfærdsreglerne.

2.7 Styrket kontrol, sanktioner, gennemsigtighed – samt digital dokumentation, PLF og videoovervågning

Problemet i dag

Erfaringer fra Danmark – og tilsvarende rapporteringer fra andre medlemslande – viser, at alvorlige svigt i dyrevelfærden i svinebesætninger fortsat forekommer, ofte over længere tid uden effektiv indgriben. Disse dokumenteres løbende gennem officielle kontrolopgørelser, nationale dyrevelfærdsrapporter, offentliggørelse af kontrolfund samt gentagne sager dokumenteret gennem billed- og videomateriale, herunder tv-dokumentation.I Danmark sanktioneres fortsat en stor andel (omkring en tredjedel) af de kontrollerede grisebesætninger. Det sker, at overtrædelser ikke blot er enkeltstående tilfælde, men snarere et strukturelt problem i dele af produktionen. Gentagne afsløringer har vist, at grove og gentagne overtrædelser – såsom behandling af syge dyr, uforsvarlig aflivning og langvarigt omsorgssvigt – kan finde sted systematisk uden rettidig indgriben fra myndighedernes side.

På baggrund af disse erfaringer vurderer Grivita, at kontrollen med dyrevelfærden i den intensive svineproduktion i praksis ofte ikke yder tilstrækkelig beskyttelse mod alvorlige og vedvarende velfærdsvigt. Kontrollen er ofte:

- for sjældent forekommende i forhold til produktionens omfang og intensitet,
- for punktvis i forhold til dyrenes liv, som udspiller sig kontinuerligt,
- for begrænset i sin evne til at opdage langvarige mønstre af svigt,
- og utilstrækkeligt understøttet af systematisk digital dokumentation og dataanalyse.

Selvom denne vurdering primært bygger på danske forhold, er det Grivitas erfaring og indtryk fra internationale rapporter, at lignende – og ofte mere alvorlige – problemer gør sig gældende i flere andre EU-lande, hvor kontrolsystemerne kan være endnu mindre effektive.

Der er derfor behov for, at kontrol, sanktioner, gennemsigtighed og digitale redskaber tænkes som ét samlet og gensidigt forstærkende system på EU-plan, hvor EU fastsætter tydelige minimumskrav, mens medlemslandene står for gennemførelsen.

Grivita anbefaler, at EU

- **fastlægger bindende minimumsrammer for kontrolhyppighed i større, intensive svinebesætninger,** herunder:
    - regelmæssig fysisk kontrol med kortere intervaller end i dag,
    - skærpet og gentagen opfølgning ved gentagne overtrædelser eller høj dødelighed,
- **indfører en fælles EU-ramme for effektive, proportionale og afskrækkende sanktioner**, hvor
    - gentagne overtrædelser automatisk fører til skærpede reaktioner,
    - sanktioner kan omfatte økonomiske sanktioner, påbud, produktionsbegrænsninger og i yderste konsekvens lukning og frakendelsen af retten til at eje, passe eller beskæftige sig med dyr
- **kobler dyrevelfærd direkte til adgang til EU's landbrugsstøtte,** således at
    - overholdelse af dyrevelfærdsregler og udviklingen i dyrebaserede indikatorer er en forudsætning for fuld støtte,
    - gentagne eller grove overtrædelser fører til reduktion eller bortfald af støtte,
- **gør gennemsigtighed til et bærende princip,** ved at
    - kræve offentliggørelse af centrale kontrolresultater, overtrædelser og sanktioner i standardiseret form,
    - sikre, at civilsamfund, borgere og aftagere har reel indsigt i udviklingen,
- **indfører en samlet EU-ramme for digital dokumentation, egenkontrol, PLF (Precision Livestock Farming og myndighedsadgang i større besætninger,** herunder:
    - krav om digital registrering af centrale velfærds- og sundhedsdata,
    - at data i relevant omfang stilles digitalt til rådighed for myndighederne,
    - at Precision Livestock Farming (PLF), hvor sensorer og digitale systemer kontinuerligt overvåger dyrenes adfærd, sundhed og miljøforhold, og automatiske alarmer fremmes, og anvendes som supplement – ikke som erstatning – for fysisk tilsyn,
- **integrerer videoovervågning som et redskab i kontrollen**, ved at
    - fastsætte fælles EU-rammer for brug af videoovervågning, især i større besætninger eller ved gentagne/grove overtrædelser,
    - fastlægge klare regler for formål, databeskyttelse og adgang til optagelser, i overensstemmelse med EU's databeskyttelsesregler,
- **stiller krav om uddannelse, kompetencer og ansvar,** ved at
    - kræve dokumenteret uddannelse i dyrevelfærd og korrekt brug af digitale systemer for de ansvarlige personer,
    - sikre, at egenkontrol og digitale systemer indgår i et reelt ansvarssystem, hvor manglende brug eller manipulation af data har konsekvenser.

Sammenfattende vurdering

På grundlag af danske erfaringer og indikationer fra andre medlemslande vurderer Grivita, at en reel modernisering af dyrevelfærdslovgivningen forudsætter en grundlæggende styrkelse af kontrollen. Der er behov for et samlet kontrolsystem, hvor fysisk kontrol, sanktioner, gennemsigtighed, digital

dokumentation, PLF-teknologi og videoovervågning spiller sammen som gensidigt forstærkende redskaber. Dette vil kunne sikre en mere effektiv beskyttelse af dyrevelfærden i hele EU.

2.8 Zoonoser, pandemirisiko og beredskab

Problemet i dag

Intensiv svineproduktion med meget høj dyretæthed og store besætninger øger risikoen for:

- hurtig og omfattende spredning af smitsomme sygdomme (fx afrikansk svinepest og svineinfluenza),
- udvikling af nye virusvarianter, fordi svin kan fungere som såkaldt "mixing vessel" for influenzavirus fra både mennesker og fugle,
- behov for omfattende og hurtige masseaflivninger med betydelige dyrevelfærds-, miljø- og tillidsmæssige konsekvenser.

Erfaringerne fra minksektoren under COVID-19 og den efterfølgende danske og internationale debat har vist, at:

- manglende eller utilstrækkeligt planlagte, humane aflivningsmetoder og utilstrækkelig kapacitet,
- samt mangel på åbenhed om beredskab, beslutningsgrundlag og ansvar,

kan føre til omfattende dyrelidelse, alvorlige miljøbelastninger ved håndtering af store mængder kadavermateriale og en krise i befolkningens tillid til både myndigheder og erhverv. Mange af de samme sårbarheder gør sig gældende i den intensive svineproduktion, hvor enkelte meget store enheder rummer titusindvis af dyr.

Disse erfaringer har i Danmark og andre lande udløst en bred offentlig debat om, hvorvidt det overhovedet er legitimt at opretholde husdyrsystemer, hvor et sygdomsudbrud vil kunne kræve masseaflivninger i et omfang, der i praksis er vanskeligt at gennemføre på en etisk forsvarlig måde.

Samtidig bidrager systemer med høj dyretæthed og gentagne sygdomsudfordringer ofte til et vedvarende højt antibiotikaforbrug, hvilket øger risikoen for udvikling og spredning af antimikrobiel resistens. Det gør svineproduktionen til et centralt omdrejningspunkt i en bredere One Health-dagsorden, hvor dyrevelfærd, zoonoseforebyggelse, antibiotikaforbrug og folkesundhed hænger tæt sammen.

Grivita anbefaler, at EU

- kræver, at medlemsstaterne udarbejder og vedligeholder åbne, dyrevelfærdsfokuserede beredskabsplaner for større sygdomsudbrud i svinebesætninger, herunder:
    - konkrete, fagligt begrundede beskrivelser af acceptable humane aflivningsmetoder,
    - dokumenteret kapacitet til at gennemføre disse inden for etisk forsvarlige tidsrammer,
    - klare retningslinjer for håndtering af miljøkonsekvenser ved masseaflivninger og kadaverhåndtering,
    - og at planerne udvikles og revideres i dialog med relevante uafhængige fagmiljøer og ammessorganisationer, så både faglighed og offentlig legitimitet styrkes,
- kræver, at erfaringer fra beredskabsøvelser og faktiske udbrud evalueres systematisk og offentliggøres, så både fagfolk, erhverv og offentlighed kan lære af fejl og forbedringer,

- anerkender, at meget store, højintensive svinebesætninger kan udgøre en særlig sikkerheds- og velfærdsrisiko, hvis etiske og humane aflivningsscenarier ikke realistisk kan gennemføres ved et større udbrud, og derfor:
    - integrerer vurdering af beredskabskapacitet og humane aflivningsscenarier i godkendelse og udvidelse af meget store svineanlæg,
- sammentænker dyrevelfærd, reduktion i antibiotikaforbrug, forebyggelse af zoonoser og bekæmpelse af antimikrobiel resistens som fælles politisk mål, i tråd med EU's One Health-tilgang, og understøtter en gradvis omstilling til mindre sårbare produktionssystemer med lavere dyretæthed og stærkere fokus på forebyggelse frem for krisehåndtering.

2.9 Borgerpaneler og demokratisk forankring

Problemet i dag

Der er ofte stor afstand mellem:

- borgernes etiske opfattelse af, hvordan produktionsdyr bør behandles,
- og den praksis, der reelt finder sted i højintensiv husdyrproduktion.

Danske og europæiske undersøgelser viser, at et stort flertal af borgere ønsker bedre beskyttelse af produktionsdyr. Det europæiske borgerinitiativ *End the Cage Age* er et tydeligt udtryk for dette: Over én million borgere har aktivt opfordret EU til at udfase bure og meget restriktive systemer.

Som led i den danske aftale "Sammen om dyrene" er der truffet beslutning om at etablere et nationalt borgerpanel om dyrevelfærd. Panelet skal bestå af repræsentativt udvalgte borgere, der får adgang til viden og tid til drøftelse og derefter formulerer anbefalinger til den fremtidige dyrevelfærdspolitik. Erfaringer fra andre danske og europæiske borgerforsamlinger – især på klimaområdet – viser, at:

- repræsentativt udvalgte borgere, som får adgang til viden og tid til drøftelse, kan formulere nuancerede og ofte ambitiøse anbefalinger,
- borgerpaneler kan give politiske beslutninger et stærkere demokratisk mandat, fordi anbefalingerne ikke kun afspejler organiserede interesser, men også bredere samfundsholdninger.

På EU-plan har Kommissionen allerede gjort brug af borgerpaneler i forbindelse med Konferencen om Europas Fremtid og enkelte efterfølgende politikprocesser. Disse paneler har vist, at det er praktisk muligt og demokratisk værdifuldt at lade borgere fra alle arbejde systematisk med komplekse emner over tid og aflevere anbefalinger, der kan supplere ekspertudvalg og klassiske høringer.

Grivita anbefaler, at EU:

- aktivt opfordrer og understøtter medlemsstaterne i at etablere borgerpaneler om dyrevelfærd, fx gennem vejledning, erfaringsudveksling og økonomisk støtte, så flere lande kan afprøve og forankre denne form for borgerinddragelse,
- gør brug af europæiske borgerpaneler på dyrevelfærdsområdet, efter samme model som på andre politikområder, fx ved:
    - at nedsætte et tidsbegrænset, EU-dækkende borgerpanel om produktionsdyrs velfærd i forbindelse med større revisioner af dyrevelfærdslovgivningen,
    - at lade panelet arbejde parallelt med ekspertudvalg og interessehøringer, så borgernes anbefalinger indgår som et supplerende input,

- systematisk inddrager borgernes anbefalinger ved evaluering og revision af dyrevelfærdslovgivningen, både på nationalt plan og i EU, og tydeligt redegør for, hvordan borgerinput er blevet vægtet i den endelige regulering.

Grivita mener, at en stærkere demokratisk forankring af dyrevelfærdspolitikken – via borgerpaneler og andre deliberative (drøftende) processer – kan være med til at mindske kløften mellem befolkningens værdier og den praksis, der kendetegner den intensive produktion af svin og andre produktionsdyr i dag.

---

3. Afsluttende bemærkninger

Grivita opfordrer EU-Kommissionen til at bruge revisionen af dyrevelfærdslovgivningen på bedriften til et klart kursskifte i svineproduktionen:

- væk fra fiksering, ekstrem avl, lavt beskyttelsesniveau og sporadisk kontrol,
- hen imod systemer, hvor grise kan udøve artstypisk adfærd, og hvor lovens hensigt reelt opfyldes i staldene.

Videnskabelige vurderinger fra EFSA, nationale dyreetiske råd, myndighedsrapporter og europæiske borgerinitiativer peger i samme retning: Grise er følende individer, og deres velfærd kan ikke reduceres til et biprodukt af produktionseffektivitet. Den kommende lovgivning bør afspejle dette – gennem stærkere minimumsstandarder, bedre håndhævelse og en tydeligere sammenhæng mellem dyrevelfærd, sundhed, miljø og demokratiske værdier.

---

4. Udvalgte kilder (til orientering)

Nedenfor nævnes nogle af de kilder, som Grivita læner sig op ad. De er angivet i almindelig tekstform, så de kan genfindes:

- EFSA Panel on Animal Health and Welfare (AHAW), “Welfare of pigs on farm”, EFSA Journal, 2022.
- EFSA, “Welfare of pigs during killing for purposes other than slaughter”, 2020.
- DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug, Aarhus Universitet: “Tiltag som kan forbedre pattegriseoverlevelsen” (Pedersen m.fl., 2024) og andre rapporter om pattegrisedødelighed.
- Det Dyreetiske Råd (Danmark), “Udtalelse om svineproduktion”, 2025.
- Nationale produktivitetsdata fra fx SEGES / Landbrug & Fødevarer om pattegrisedødelighed og sodødelighed.
- Europa-Kommissionens og Europa-Parlamentets materiale om det europæiske borgerinitiativ “End the Cage Age”.
- Eurogroup for Animals og andre europæiske dyreværnsorganisationers policy-notater om svinevelfærd, plads, halm og udearealer.
- Danske rapporter fra Rigsrevisionen og Fødevarestyrelsen om dyrevelfærdskontrol og -sanktioner i svinebesætninger.
- International litteratur om Precision Livestock Farming (PLF) og dyrevelfærd, fx Gómez m.fl., “A Systematic Review on Validated Precision Livestock Farming Technologies for Animal Welfare Monitoring”, Frontiers in Veterinary Science, 2021.

- Internationale faglige kilder om zoonotisk risiko, svin som “mixing vessels” for influenza og sammenhæng mellem intensiv husdyrproduktion, pandemirisiko og antimikrobiel resistens, herunder erfaringer fra minksektoren under COVID-19.